

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2001)

1ο Συνέδριο Σύρου στις ΤΠΕ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ (ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ, ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΛΕΞΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ. ΕΝΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ)

Χαράλαμπος Πασσαλής , Αθανασία Παπαχρήστου

**ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ
ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ
(ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ,
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΛΕΞΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΥ
ΛΕΞΙΚΟΥ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ. ΕΝΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ)**

***Πασσαλής Χαράλαμπος**
Δρ. Ιστορίας Αρχαιολογίας του Α.Π.Θ.
Φιλολόγος καθηγητής
Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Αρχαγγέλου Ιατρού 53
Θεσ/νίκη Νεάπολη 56728
Τηλ.: 0946574175
e-mail : passalis22@yahoo.com*

***Παπαχρήστου Αθανασία**
Φιλολόγος καθηγήτρια Δευτεροβάθμιας
Εκπαίδευσης
Αρχαγγέλου Ιατρού 53
Θεσ/νίκη Νεάπολη 56728
Τηλ. 031 637468 και 031 617046
e-mail : passalis22@yahoo.com*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εισήγηση αναφέρεται στην εκπαιδευτική χρήση του διαδικτύου με βάση τις αρχές της επικοινωνιακής θεωρίας. Η προσέγγιση αυτή στοχεύει, αφενός, στην εξοικείωση των μαθητών με τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις και, αφετέρου, στη δημιουργία ενός κατάλληλου επικοινωνιακού πλαισίου μέσα στο οποίο οι μαθητές μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία.

Ειδικότερα, το άρθρο ασχολείται με την ένταξη του ηλεκτρονικού τύπου (εφημερίδες και περιοδικά), ηλεκτρονικών λεξικών των Νέων Ελληνικών και οπτικού υλικού (πίνακες, φωτογραφίες) στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος. Οι συγγραφείς εξηγούν αυτή την προσέγγιση δίνοντας ένα συγκεκριμένο διδακτικό παράδειγμα που έχει εφαρμοστεί με επιτυχία μέσα στην τάξη.

Συμπερασματικά τονίζεται ότι η χρήση του διαδικτύου ως διδακτικού εργαλείου μπορεί να συμβάλει σε μια ενεργητική πρόσληψη και αφομοίωση νέου λεξιλογίου, καθώς και σε μια δημιουργική σύνδεση με τον κόσμο των πληροφοριών σε τοπικό, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Η μέθοδος αυτή δημιουργεί, επίσης, το κατάλληλο επικοινωνιακό πλαίσιο δίνοντας στους μαθητές τη δυνατότητα να επικοινωνήσουν με την εφημερίδα που θέλουν μέσω της χρήσης του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Επιπρόσθετα, η χρήση οπτικού υλικού αποδεικνύει ότι οι εικόνες μπορούν να βοηθήσουν αποτελεσματικά στην παραγωγή λόγου, γραπτού και προφορικού. Αυτό επιτυγχάνεται, καθώς ο μαθητής παρακινείται να τις ερμηνεύσει μετατρέποντας τα συγκεκριμένα εικονικά σημεία σε γλωσσικά.

ABSTRACT

The paper focuses on the instructional use of Internet in education according to the lines of communication theory. This approach aims, on the one hand, at familiarizing the students with the new technological innovation and, on the other

hand, creating the appropriate communication context in which the students can be converted from passive into active agents in educational processes.

Specifically, the article deals with the integration of electronic press (newspapers, magazines), electronic Modern Greek Dictionaries and optical material (paintings and pictures) in the teaching of Modern Greek Language. The writers, also, explain their approach by giving a specific example of this kind of teaching that has been successfully applied in classroom.

Finally, the paper pinpoints the fact that the use of Internet as an instructional tool can contribute to an active assimilation and acquisition of new vocabulary and to a creative connection with the world of information at local and international level. This method, also, creates the proper communication frame giving the students the chance to communicate through the use of e-mail with the electronic press they want. In addition the integration of electronic optical material can promote the understanding that the use of iconic signs is a sufficient way of gathering and transferring information whose interpretation depends on the student's ability to, on the one hand, decipher their meaning and, on the other hand, to convert the icons into linguistic signs.

Η διαπίστωση της αναποτελεσματικότητας του παραδοσιακού διδακτικού μοντέλου, καθώς και οι νέες τεχνολογικές εξελίξεις έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο χώρο της εκπαίδευσης. Οι αλλαγές αυτές αφορούν τους δύο βασικούς άξονες στους οποίους κάθε εκπαιδευτικό σύστημα στηρίζεται, το περιεχόμενο, δηλαδή, και τη μεθοδολογία του, και έχουν σαφώς επηρεάσει τη διδασκαλία όλων των διδακτικών αντικειμένων.

Ειδικότερα, στον τομέα της διδακτικής της μητρικής γλώσσας νεότερες έρευνες (στο χώρο της γλωσσολογίας, πραγματολογίας, κοινωνιογλωσσολογίας, εθνογραφίας και κειμενογλωσσολογίας) έδειξαν ότι το παραδοσιακό διδακτικό μοντέλο το οποίο στηρίζεται σε μια ρυθμιστική προσέγγιση της γλώσσας δεν έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα στην καλλιέργεια των γλωσσικών δεξιοτήτων. Αντίθετα, πέρα από το γεγονός ότι αποτελεί μια επίπονη και ανιαρή διαδικασία μάθησης, ωθεί τους μαθητές σε μια στείρα απομνημόνευση τύπων, σημασιών και μορφοσυντακτικών φαινομένων απομονωμένων από τα εξωκειμενικά τους συμφραζόμενα. Τα πορίσματα μελετών, όπως αυτών του Hymes (1972), Halliday (1978), Legrand-Gelber (1980), υπογραμμίζουν το γεγονός ότι η γλώσσα συνδέεται στενά με την κοινωνική ζωή και κάνουν κατανοητό ότι στόχος των γλωσσικών μαθημάτων πρέπει να είναι η καλλιέργεια της επικοινωνιακής ικανότητας των μαθητών και η παραγωγή λόγου ενταγμένου στο ανάλογο επικοινωνιακό περιβάλλον (το πραγματολογικό, δηλαδή, πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσεται η συγκεκριμένη γλωσσική πράξη).

Οι στόχοι αυτοί, οι οποίοι αποτέλεσαν τις βάσεις της επικοινωνιακής προσέγγισης, απαιτούν και τη διαφοροποίηση του ρόλου του εκπαιδευτικού μέσα στην τάξη. Σύμφωνα μάλιστα με τις οδηγίες του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για τη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων στο Λύκειο (2000, σ.84) "ο καθηγητής πρέπει να εγκαταλείψει κατά τη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας την παραδοσιακή (παθητική, μνημονική, στατική) μέθοδο και να αποδεχτεί, ανανεώνοντας τις

αποσκευές του, τη μέθοδο που υπαγορεύει μια ζωντανή (ενεργητική, κριτική, δυναμική) γλώσσα".

Τις "αποσκευές" αυτές μπορούν πράγματι να ανανεώσουν αποτελεσματικά οι νέες και ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις. Η εισαγωγή, μάλιστα, των υπολογιστών και η χρήση του διαδικτύου στη διδακτική διαδικασία, πέρα από το γεγονός ότι αποτελεί μια δημιουργική πρόκληση για τους εκπαιδευτικούς, μπορεί να συμβάλει σε μια δυναμική ανανέωση της διδακτικής μεθοδολογίας. Η συμβολή των νέων αυτών τεχνολογικών μέσων δεν περιορίζεται βέβαια μόνο στο χώρο της γλωσσικής αγωγής. Οι μαθητές, καθώς εργάζονται ανά ομάδες, καλλιεργούν τη συνεργατική μάθηση, επεξεργάζονται, αξιολογούν και συζητούν τις πληροφορίες που αντλούν μέσα από το διαδίκτυο. Ο ίδιος ο εκπαιδευτικός σ' αυτή τη διαδικασία μετατρέπεται σ' ένα μέλος της ευρύτερης ομάδας και ενθαρρύνει, εμπνέει, συμβουλεύει και οργανώνει τις μαθησιακές δραστηριότητες.

Ήδη τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας σημαντικά βήματα έχουν γίνει και συνεχίζουν να γίνονται προς την κατεύθυνση αυτή, όπως η δημιουργία ολοένα και περισσότερων εργαστηρίων πληροφορικής με δυνατότητα σύνδεσης με το διαδίκτυο και η διαρκής ενδοσχολική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων στη χρήση των νέων τεχνολογιών. Η προσπάθεια αυτή ενισχύεται με τη δημιουργία εξειδικευμένων ηλεκτρονικών διευθύνσεων που υποστηρίζουν τη διδακτική της μητρικής γλώσσας με βάση την πληροφορική (<http://odysseia.cti.gr>, <http://pis-schools.gr/greek/epps/but2.htm>, <http://www.komvos.edu.gr>, <http://hdte.pis-schools.gr/programs/odysseas/glossa.htm>).

Επιπρόσθετα, παρατηρείται μια αύξηση των εργασιών (διεξαγωγή συνεδρίων και αρθρογραφίας) που αφορούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική πράξη. Οι εργασίες αυτές συζητούν γενικότερα θέματα, όπως η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση, αξιολογούν τα αποτελέσματα ερευνών στον ευρωπαϊκό χώρο, εξετάζουν τη δυνατότητα ανάπτυξης γραπτού λόγου και συνεργατικής μάθησης στο ηλεκτρονικό περιβάλλον και προτείνουν συγκεκριμένα διδακτικά παραδείγματα.

Στο πλαίσιο των προσπαθειών αυτών εντάσσεται και η παρούσα εισήγηση η οποία αναφέρεται στη χρήση του διαδικτύου ως διδακτικού εργαλείου για την ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων των μαθητών. Ειδικότερα εστιάζεται στη χρήση του ηλεκτρονικού τύπου, ηλεκτρονικών λεξικών και οπτικού υλικού που ο εκπαιδευτικός μπορεί να αντλήσει από το διαδίκτυο με στόχους: α) την αξιοποίησή τους για τη διδασκαλία του λεξιλογίου μιας συγκεκριμένης θεματικής ενότητας, β) την παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου και γ) την κατανόηση της λειτουργίας ορισμένων μορφοσυντακτικών φαινομένων. Η ανακοίνωση αυτή στηρίζεται σε μια πειραματική διδασκαλία που πραγματοποιήθηκε στο Γυμνάσιο Γενισέας του νομού Ξάνθης με τη χρήση των παραπάνω ηλεκτρονικών μέσων για τη διδασκαλία του λεξιλογίου: πόλεμος-ειρήνη, της 27^{ης} ενότητας του βιβλίου "Νεοελληνική Γλώσσα" της Β' Γυμνασίου.

Η χρήση του διαδικτύου, όπως διαπιστώθηκε από την εφαρμογή της συγκεκριμένης πειραματικής διδασκαλίας, μπορεί να έχει πολυποικίλα οφέλη. Συγκεκριμένα, οι μαθητές, καθώς ενημερώνονται για τις εξελίξεις σε διάφορα σύγχρονα κοινωνικά θέματα μέσω του τύπου, σε τοπικό, αλλά και σε παγκόσμιο

επίπεδο, συνειδητοποιούν τη στενή σύνδεση λόγου και κοινωνίας. Κατανοούν, δηλαδή, ότι το μάθημα της γλωσσικής αγωγής στοχεύει στην ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων που θα βοηθήσουν το μαθητή ως πολίτη του κόσμου να ενημερώνεται και να συμμετέχει αποτελεσματικά στις σύγχρονες πολιτικές εξελίξεις. Η επεξεργασία, ακόμη, και η αξιοποίηση κειμένων που συνδέονται άμεσα με την κοινωνική πραγματικότητα οδηγεί σε μια δημιουργική και ενεργητική αφομοίωση του νέου λεξιλογίου της συγκεκριμένης θεματικής ενότητας. Παράλληλα η χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δίνει τη δυνατότητα ανάπτυξης γραπτών δεξιοτήτων σε πραγματικά επικοινωνιακά πλαίσια. Η συνεργασία, επίσης, των μαθητών κατά την επεξεργασία των πληροφοριών συμβάλλει όχι μόνο στην αλλαγή του παραδοσιακού μοντέλου της μετωπικής διδασκαλίας, αλλά και στη συνειδητοποίηση της αξίας των δημοκρατικών αρχών. Παράλληλα, οι μαθητές εξοικειώνονται με τη διαδικασία συλλογής πληροφοριών, όπως και με τη χρήση των νέων τεχνολογικών μέσων (συγκεκριμένα με τον ηλεκτρονικό τύπο και τα ηλεκτρονικά λεξικά).

Η χρήση, επίσης, των εικόνων εξοικειώνει τους μαθητές με τη δυνατότητα μεταφοράς και λήψης πληροφοριών μέσα από διαφορετικά συστήματα σημείων και μπορεί να βοηθήσει αποτελεσματικά στην καλλιέργεια των γλωσσικών δεξιοτήτων. Οι μαθητές περιγράφοντας τις εικόνες κατανοούν ότι τα εικονικά σημεία αποτελούν τρόπους μετάδοσης πληροφοριών και μπορούν να μετατραπούν σε λόγο ("μια εικόνα ισοδυναμεί με χίλιες λέξεις"). Ακόμη, οι επισκέψεις σε ηλεκτρονικές διευθύνσεις μουσείων ή συλλογών φωτογραφιών και σκίτσων δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές να συνδεθούν με διαφορετικά σημεία του κόσμου και να συνειδητοποιήσουν την αξία της δημιουργικής χρήσης των νέων τεχνολογιών.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΤΟ
ΘΕΜΑ: ΠΟΛΕΜΟΣ-ΕΙΡΗΝΗ
(Νεοελληνική Γλώσσα, Β' Γυμνασίου, Ενότητα 27^η)
Δύο διδακτικές ώρες

Διδακτικοί στόχοι

1. Δημιουργική πρόσληψη και αφομοίωση του λεξιλογίου της συγκεκριμένης θεματικής ενότητας.
2. Εξοικείωση των μαθητών με τη χρήση του ηλεκτρονικού τύπου και των ηλεκτρονικών λεξικών μέσω του διαδικτύου.
3. Παραγωγή γραπτού λόγου ο οποίος στηρίζεται στο λεξιλόγιο της συγκεκριμένης θεματικής ενότητας με στόχο τη διδασκαλία της προστακτικής.
4. Γνωριμία των μαθητών με διάφορες μορφές τέχνης μέσω του διαδικτύου (μουσεία και συλλογές φωτογραφιών).
5. Κατανόηση της σύνδεσης εικονικών και γλωσσικών σημείων.
6. Χρήση εικαστικού υλικού ως μέσου για την παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου (ερμηνευτική των εικαστικών θεμάτων).

Διδακτικό υλικό

1) Ηλεκτρονικές εφημερίδες:

<http://www.homepages.pathfinder.gr/fotocd/press.html>

http://www.freestuff.gr/c/misc_news_papers

2) Ηλεκτρονικά λεξικά:

<http://www.komvos.edu.gr>

3) Εικαστικό υλικό

<http://www.louvre.fr> (πίνακας του Ντελακρουά "Η σφαγή της Χίου", Μουσείο του Λούβρου)

<http://www.artjapan.com/GUERNICA-G/MURAL-36.html> (Παιδική αντιπολεμική ζωγραφιά)

<http://web.org.uk/picasso/guernica.html> (Γκουέρνικα του Πάμπλο Πικάσο)

http://library.thinkest.org/25909/media/image_gallery/ww2-abomb.jpg (φωτογραφία από την πτώση ατομικής βόμβας)

Α' ΣΤΑΔΙΟ

1. Προετοιμασία του εκπαιδευτικού

α) Προετοιμασία για την 1^η διδακτική ώρα: επιλογή κειμένων

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να ελέγξει τα πρόσφατα φύλλα εφημερίδων ή και περιοδικών για να επιλέξει άρθρα σχετικά με το λεξιλόγιο της θεματικής ενότητας που θα παρουσιάσει. Χρήσιμες διευθύνσεις για το σκοπό αυτό είναι εκείνες που προτείνονται στο διδακτικό υλικό. Σ' αυτές παρουσιάζονται σε μια σελίδα οι σημαντικότερες εφημερίδες (Νέα., Βήμα, Έθνος, Καθημερινή κλπ). Στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση επιλέχθηκε ένα άρθρο από την εφημερίδα "Τα Νέα" και ένα από την εφημερίδα "Καθημερινή". Ο εκπαιδευτικός, βέβαια, μπορεί να επιλέξει όποιο άρθρο θεωρεί ότι ανταποκρίνεται στην αντιληπτική ικανότητα των μαθητών της συγκεκριμένης τάξης. Φυσικά, θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει και άρθρα από περιοδικά που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη θεματική ενότητα (www.bmg.gr). Σε περίπτωση που επιλέξει περισσότερα από ένα άρθρα μπορεί να δημιουργήσει ένα αρχείο στο Word, όπου θα αποθηκεύσει τα σχετικά κείμενα.

β) Προετοιμασία για τη 2^η διδακτική ώρα: επιλογή και επεξεργασία εικαστικού υλικού

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να αναζητήσει μέσα από το διαδίκτυο εικαστικό υλικό (πίνακες, φωτογραφίες, σκίτσα ή γελοιογραφίες) που συνδέονται με το λεξιλόγιο της θεματικής ενότητας που εξετάζει. Στο συγκεκριμένο διδακτικό παράδειγμα επιλέχθηκαν: δύο πίνακες ("Η σφαγή της Χίου", του Ντελακρουά, από το μουσείο του Λούβρου και η "Γκουέρνικα" του Πικάσο), μια φωτογραφία που δείχνει την πτώση ατομικής βόμβας, καθώς και μια παιδική ζωγραφιά που σχετίζεται με την ειρήνη. Οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις από όπου αντλήθηκε το σχετικό υλικό δίνονται στην παράγραφο που αφορά το διδακτικό υλικό.

γ) Φύλλο εργασίας και για τις δύο διδακτικές ώρες.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να ετοιμάσει ένα ειδικό φύλλο εργασίας το οποίο να περιέχει τις βασικές διευθύνσεις τις οποίες θα πληκτρολογήσουν οι μαθητές. Το φύλλο αυτό μπορεί επίσης να περιλαμβάνει ειδικές ασκήσεις για την ανάπτυξη της γλωσσικής, προφορικής και γραπτής, δεξιότητας των μαθητών. Στο συγκεκριμένο παράδειγμα εκτός από τις βασικές διευθύνσεις υπάρχει και ένας πίνακας που διαρθρώνεται σε δύο επίπεδα,

κάθετα και οριζόντια. Το οριζόντιο επίπεδο αφορά την κατάταξη του λεξιλογίου με βάση το σημασιολογικό του περιεχόμενο, ενώ το κάθετο, με βάση τη γραμματική του κατηγορία. Τέλος, δίνεται ένας επιπρόσθετος πίνακας ο οποίος θα αξιοποιηθεί για τη διδασκαλία της προστακτικής.

2. Προετοιμασία μαθητών

Δε θεωρήθηκε απαραίτητη. Μπορεί όμως ο εκπαιδευτικός να ζητήσει από τους μαθητές να κοιτάζουν εφημερίδες και περιοδικά που έχουν σπίτι και να συγκεντρώνουν άρθρα και φωτογραφίες που σχετίζονται με το λεξιλόγιο της συγκεκριμένης θεματικής ενότητας.

Το υλικό που δόθηκε στους μαθητές για την 1^η διδακτική ώρα
(επεξεργασία των παρακάτω κειμένων)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ

«Λάθος η εμπλοκή στην κρίση...»

Οι εξελίξεις των τελευταίων χρόνων στα Βαλκάνια προκάλεσαν μια μεγάλη συζήτηση γύρω από τη σκοπιμότητα και τις επιπτώσεις των ειρηνιστικών στρατιωτικών επεμβάσεων σε τρίτες χώρες. Η ελληνική κυβέρνηση έχει τονίσει επανειλημμένα ότι είναι προτιμότερο να δίνεται έμφαση στην προληπτική διπλωματία και οι χώρες να λύνουν τα εσωτερικά τους προβλήματα χωρίς παρεμβάσεις από το εξωτερικό. Δεν ισχύει τίποτε διαφορετικό στην περίπτωση της FYROM. Μια στρατιωτική εμπλοκή της Ελλάδας στα Σκόπια δεν θα ήταν εποικοδομητική σε σχέση με τις εξελίξεις στη γειτονική χώρα και τις προσπάθειες για τη δημιουργία ενός κλίματος σταθερότητας. Αντίθετα θα άνοιγε τον δρόμο για διάχυση της κρίσης στην ευρύτερη περιοχή. Υπάρχει ένα κλίμα συναίνεσης των πολιτικών δυνάμεων πάνω σ' αυτό το θέμα. Αν υπάρχουν ορισμένοι που υποστηρίζουν τη λογική της εμπλοκής, αυτό σημαίνει ότι δεν έχουν συνειδητοποιήσει ούτε τη σημερινή θέση της χώρας μας στα Βαλκάνια ούτε τις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στη διεθνή γεωστρατηγική πραγματικότητα. Μια ειρηνευτική στρατιωτική παρουσία μπορεί ν' αντιμετωπισθεί ως έσχατη λύση, μόνον ύστερα από απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και στα πλαίσια ενός πολυεθνικού σχήματος.

Σε κάθε περίπτωση ας μην ξεχνάμε πως η Ελλάδα έχει πικρή εμπειρία από ξένες στρατιωτικές επεμβάσεις με πρώτο τραγικό παράδειγμα την Κύπρο. Η Ελλάδα ως η μόνη χώρα της ΝΑ Ευρώπης που είναι μέλος της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ έχει έναν πρωτεύοντα ρόλο στην περιοχή, τον οποίο πρέπει να ασκήσει με υπευθυνότητα. Είναι σημαντικό με συστηματικές διπλωματικές προσπάθειες να συμβάλουμε ώστε να ξεπεραστεί το ταχύτερο και μέσα από διάλογο η παρούσα κρίση και αυτό κάνουμε σε συνεργασία με τους Ευρωπαίους εταίρους μας και τις άλλες χώρες της ΝΑ Ευρώπης. Υποστηρίζουμε την εδαφική ακεραιότητα της FYROM και τις προσπάθειες που κάνει η κυβέρνηση της γειτονικής χώρας για να αντιμετωπίσει την κατάσταση.

Είναι καιρός τα Βαλκάνια, ύστερα από μια υπερπαραγωγή ιστορικών-δραματικών γεγονότων, να παράγουν ανάπτυξη και ευημερία για όλους.

ΤΑ ΝΕΑ , 27-03-2001 , Σελ.: Ν12
Κωδικός άρθρου: Α17002Ν121

Κόσοβο 400 Βρετανοί και Σουηδοί θα σταλούν εκεί για περιπολίες

Ενισχύσεις στα σύνορα ΛΟΝΔΙΝΟ

Το σχηματισμό κοινής βρετανο-σουηδικής μονάδας, η οποία θα έχει ως αποκλειστικό καθήκον την περιπολία των συνόρων ανάμεσα στο Κοσσυφοπέδιο και την ΠΓΔΜ, ανήγγειλε χθες ο πρωθυπουργός της Βρετανίας Τόνι Μπλερ, ενώ ο πρόεδρος των ΗΠΑ Τζορτζ Μπους δήλωσε ότι τα σύνορα πρέπει να σφραγιστούν, «προκειμένου να εμποδιστούν άνθρωποι και όπλα από το να ενισχύουν τους αντάρτες».

...Όπως είπε ο Τόνι Μπλερ, στα σύνορα του Κοσσυφοπεδίου θα σταλεί μικτή βρετανο-σουηδική ομάδα 400 ανδρών. Επιπλέον η Βρετανία θα στείλει μη επανδρωμένα αναγνωριστικά αεροσκάφη τύπου «Φοίνιξ» για τον έλεγχο των συνόρων.

Στο Ζάγκρεμπ της Κροατίας, ο Αλβανός πρόεδρος Ρετζέπ Μείντάνι κάλεσε τόσο τους Αλβανούς της ΠΓΔΜ όσο και την κυβέρνηση της χώρας να σταματήσουν τις εχθροπραξίες και να εξασφαλίσουν την ειρήνη με πολιτικά μέσα.

«Ο πολιτικός διάλογος και όχι η στρατιωτική βία είναι το κλειδί για την ειρήνη», είπε...

(Ασ. Πρες, Γαλλ. Πρακτορείο, ΑΠΕ)

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 27/03/2001

2^η διδακτική ώρα: επεξεργασία του παρακάτω εικαστικού υλικού

Φύλλο εργασίας που δίνεται στους μαθητές

1) Βασικές διευθύνσεις

<http://.homepages.pathfinder.gr/fotocd/press.html>

http://www.freestuff.gr/c/c/misc_news_papers

<http://www.komvos.edu.gr>

<http://www.louvre.fr>

<http://www.artjapan.com/Guernica-G/MURAL-036.html>

http://library.thinkquest.org/25909/media/image_gallery/ww2-abomb.jpg

2) Καταγραφή λέξεων

	ΠΟΛΕΜΟΣ	ΕΙΡΗΝΗ
ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ		
ΕΠΙΘΕΤΑ		

ΡΗΜΑΤΑ		
--------	--	--

3) Διατύπωση πέντε προτάσεων-ευχών για έναν ειρηνικό κόσμο

1	
2	
3	
4	
5	

Β' ΣΤΑΔΙΟ

1^η διδακτική ώρα

- Οι μαθητές κάθονται ανά ομάδες μπροστά στον ηλεκτρονικό υπολογιστή που έχει ήδη συνδεθεί με το διαδίκτυο. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι η επιλογή του μαθητή-χρήστη έχει ιδιαίτερη σημασία για την ομαλή πορεία του μαθήματος. Ο μαθητής μπορεί να επιλεγεί ύστερα από συζήτηση του φιλολόγου με τον καθηγητή της πληροφορικής ο οποίος μπορεί να υποδείξει τους πιο έμπειρους χρήστες. Η εφαρμογή, ωστόσο, έδειξε ότι πάντα υπάρχουν περιπτώσεις μαθητών που από άγνοια ή από βιαστικές κινήσεις δεν ακολουθούν τη συγκεκριμένη διαδικασία που προτείνει ο εκπαιδευτικός με αποτέλεσμα την ακύρωσή της. Δυστυχώς οι περιπτώσεις αυτές είναι αναμενόμενες και η διαδικασία θα πρέπει να επαναληφθεί από την αρχή με παρέμβαση του εκπαιδευτικού.
- Αρχικά ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να πληκτρολογήσουν τη μια από τις δύο πρώτες διευθύνσεις που αφορούν ελληνικές εφημερίδες. Στο φύλλο εργασίας δίνονται δύο εναλλακτικές ηλεκτρονικές διευθύνσεις για την περίπτωση που τη συγκεκριμένη στιγμή δεν είναι δυνατή η πρόσβαση σε μία από τις δύο. Ο εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να περιγράψουν τι βλέπουν και εξηγεί ότι πρόκειται για εφημερίδες σε ηλεκτρονική μορφή.
- Στη συνέχεια ενθαρρύνουμε κάθε ομάδα μαθητών να επιλέξει μια εφημερίδα και να περιγράψει την εικόνα που παρουσιάζεται στην οθόνη του υπολογιστή. Ακολουθεί ανάγνωση της ημερομηνίας έκδοσης του φύλλου, καθώς και των κύριων τίτλων της εφημερίδας. Ακολουθεί σύντομη ανάλυση του τρόπου ανάγνωσης μιας ηλεκτρονικής εφημερίδας. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στις ενδείξεις "αναζητήσεις" (αναζήτηση ειδικών θεμάτων) και "επικοινωνία" (επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου).
- Επισημαίνεται το θέμα που θα απασχολήσει την τάξη (πόλεμος και ειρήνη), ενώ παράλληλα ζητείται η ανεύρεση άρθρων που έχουν άμεση σχέση μ' αυτό. Αν δεν υπάρχει κάτι σχετικό στους βασικούς τίτλους ο εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να ακολουθήσουν τη διαδικασία "αναζήτησης" την οποία έχει ήδη εξηγήσει.

5. Μετά την ανεύρεση των σχετικών άρθρων ακολουθεί συζήτηση των τίτλων. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός καθοδηγεί τους μαθητές στην ανεύρεση του άρθρου που έχει προεπιλέξει ή στο άνοιγμα του αρχείου, όπου έχει αποθηκεύσει τα κείμενα.
6. Οι μαθητές διαβάζουν το άρθρο και γράφουν στο φύλλο εργασίας τις λέξεις που αναφέρονται στο συγκεκριμένο λεξιλόγιο, ανάλογα με το σημασιολογικό τους περιεχόμενο (οριζόντιος άξονας) και ανάλογα με τη γραμματική τους κατηγορία (κάθετος άξονας), σημειώνοντας παράλληλα τις λέξεις των οποίων τη σημασία δεν κατανοούν. Ακολουθεί η ανάγνωση των λέξεων που έχουν καταγραφεί από όλες τις ομάδες των μαθητών.
7. Αν υπάρχουν άγνωστες λέξεις, δίνεται η οδηγία για το άνοιγμα ενός νέου παράθυρου πρόσβασης στο διαδίκτυο, στο οποίο ο εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να πληκτρολογήσουν την ηλεκτρονική διεύθυνση του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (<http://www.komvos.edu.gr>). Κατόπιν, καθοδηγεί τους μαθητές στη σελίδα των ηλεκτρονικών λεξικών που υπάρχουν στον Κόμβο, εξηγώντας τους τη λειτουργία και τη χρήση των ηλεκτρονικών λεξικών και εξοικειώνοντάς τους με τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσουν προκειμένου να βρουν τη σημασία μιας λέξης. Καταλληλότερο για το σκοπό αυτό είναι το λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Ιδρύματος Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Τα αποτελέσματα της αναζήτησης διαβάζονται δυνατά, έτσι ώστε όλες οι ομάδες να ακούσουν το ερμήνευμα της λέξης. Σε περίπτωση που η συγκεκριμένη λέξη έχει περισσότερες από μία σημασίες στο Λεξικό, ο εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να εντοπίσουν την κατάλληλη σημασία που έχει η λέξη στο κείμενο.

Εργασίες που αφορούν την πρώτη διδακτική ώρα και στοχεύουν στην παραγωγή γραπτού λόγου

- 1) Για τη διδασκαλία της υποτακτικής ο καθηγητής ζητάει από τους μαθητές της κάθε ομάδας να γράψουν στο φύλλο εργασίας πέντε προτάσεις-ευχές για τη δημιουργία ενός ειρηνικού κόσμου (χρήση του *να* και του *ας*). Μετά την ανάγνωση των προτάσεων της κάθε ομάδας ο καθηγητής εξηγεί τη λειτουργική χρήση της υποτακτικής και ζητάει από τους μαθητές να αναζητήσουν και να υπογραμμίσουν τις υποτακτικές των κειμένων.
- 2) Διατύπωση εναλλακτικού τίτλου.
- 3) Γραπτός σχολιασμός του άρθρου, ο οποίος μπορεί να σταλεί μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη συγκεκριμένη εφημερίδα.
- 4) Στη διδασκαλία της συγκεκριμένης θεματικής ενότητας μπορεί να αξιοποιηθεί η ερμηνευτική προσέγγιση ενός πεζού ή ποιητικού κειμένου που αφορά τον πόλεμο και την ειρήνη, στο πλαίσιο του μαθήματος των Νεοελληνικών Κειμένων της Β' Γυμνασίου (Ενότητα IV: Το 40 Η Κατοχή σσ. 71-96, V: Οι νέοι στον αγώνα για την ελευθερία, σσ. 99-106, VIII: Τα μικρασιάτικα, σσ. 159-175, XIII: Παραμονές του Μεγάλου Αγώνα, σσ. 277-300). Στην περίπτωση αυτή μπορεί να ζητηθεί ως άσκηση η καταγραφή από τους μαθητές προφορικών μαρτυριών προσώπων του οικείου περιβάλλοντος τους που έχουν την εμπειρία του πολέμου ή η συγγραφή ενός ποιήματος ή διηγήματος με σχετικό θέμα.

2^η διδακτική ώρα

Επεξεργασία και διδασκαλία οπτικού υλικού

- 1) Το πρώτο στάδιο εισαγωγής των μαθητών σε μουσεία και σε συλλογές φωτογραφιών δεν είναι απαραίτητο και μπορεί να παραληφθεί, αν ο εκπαιδευτικός κρίνει ότι δημιουργεί πρόβλημα στην οργάνωση του χρόνου κατά τη διδασκαλία της δεύτερης φάσης. Ωστόσο, η εφαρμογή του έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να εξοικειωθούν με τη χρήση του διαδικτύου ως εργαλείου για την αναζήτηση και την αξιοποίηση του εικαστικού υλικού. Ο εκπαιδευτικός ζητά να πληκτρολογήσουν την ηλεκτρονική διεύθυνση ενός μουσείου που έχει επιλέξει ο ίδιος. Στη συγκεκριμένη ενότητα επιλέχθηκε η επίσκεψη στην πινακοθήκη του μουσείου του Λούβρου και συγκεκριμένα στα έργα της περιόδου όπου υπάρχουν πίνακες του Ντελακρουά με θέμα την ελληνική επανάσταση. Στη συνέχεια οι μαθητές μπορούν να πληκτρολογήσουν τις διευθύνσεις που δίνονται στο διδακτικό υλικό για να δουν φωτογραφίες και σκίτσα ή έργα παιδιών που έχουν θεματικό άξονα τον πόλεμο ή την ειρήνη.
- 2) Οι μαθητές σχολιάζουν και συζητούν το εικαστικό υλικό.
- 3) Μετά από τη σύντομη περιήγηση σε χώρους μουσείων και σε συλλογές φωτογραφιών δίνεται η οδηγία στους μαθητές να ανοίξουν το αρχείο του Word που περιέχει τους προεπιλεγμένους πίνακες και να δουν το συγκεκριμένο υλικό.
- 4) Οι μαθητές κοιτάζουν την κάθε εικόνα ξεχωριστά και περιγράφουν το τι ακριβώς βλέπουν.
- 5) Ο εκπαιδευτικός καθοδηγεί τους μαθητές, ώστε να εντοπίσουν τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των έργων (κοινό θέμα, διαφορετική προσέγγιση και τεχνική).
- 5) Οι μαθητές αναζητούν: α) την πηγή έμπνευσης (εδώ τονίζεται η σύνδεση του έργου με ιστορικά δεδομένα) και β) το στόχο του καλλιτέχνη και πως αυτός πραγματώνεται μέσα από κάθε έργο (χρήση συμβόλων, αν υπάρχουν)
- 6) Οι μαθητές καλούνται να δώσουν ένα τίτλο στο κάθε έργο.
- 7) Ο εκπαιδευτικός ζητάει να καταγράψουν με λέξεις-κλειδιά τα συναισθήματα που νιώθουν βλέποντας τα έργα και, στη συνέχεια, να τις κατατάξουν στο φύλλο εργασίας ανάλογα με το που οι λέξεις αυτές εντάσσονται (πόλεμος-ειρήνη).
- 8) Η κάθε ομάδα επιλέγει έναν πίνακα που της αρέσει περισσότερο και εξηγεί τους λόγους αυτής της επιλογής.

Εργασίες

- 1) Ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να περιγράψουν το πως θα ζωγράφιζαν έναν πίνακα με σχετικό θέμα (γλωσσική πραγμάτωση ενός εικαστικού θέματος).
- 2) Με την ευκαιρία μιας έκθεσης που μπορεί να διοργανωθεί στο επίπεδο του σχολείου μπορεί να ζητηθεί από τους μαθητές: α) να συγκεντρώσουν από εφημερίδες και περιοδικά φωτογραφίες και να κάνουν ένα κολλάζ ή β) να ζωγραφίσουν οι ίδιοι έναν πίνακα.

Στο τέλος της διδασκαλίας και των δύο διδακτικών ωρών, έτσι όπως πραγματοποιήθηκε σ' ένα τμήμα τη Β' τάξης του Γυμνασίου Γενισέας Ξάνθης, ζητήθηκε από τους μαθητές να γράψουν σύντομα και ανώνυμα την άποψή τους για την πειραματική διδασκαλία που προηγήθηκε, αν τους άρεσε, δηλαδή, ή όχι, αν είχαν κάποια προβλήματα στη χρήση του υπολογιστή κλπ. Κλείνουμε την εισήγηση αυτή με

την παράθεση κάποιων χαρακτηριστικών απόψεων, όπως ακριβώς διατυπώθηκαν από τους μαθητές :

- Αυτό το πρόγραμμα διδασκαλίας είναι πολύ καλό για μένα για διάφορους λόγους. Πρώτον μπορείς να βρίσκεις τα πάντα μ' ένα κλικ και όποιες λέξεις δεν καταλαβαίνεις, πηγαίνεις πάλι μ' ένα κλικ στο λεξικό και βρίσκεις τη σημασία τους. Γενικά αυτό το πρόγραμμα διδασκαλίας είναι το καλύτερο που θα μπορούσε να γίνει.
- Αυτός είναι πολύ καλός τρόπος διδασκαλίας, γιατί μπορείς να εξοικειωθείς με τον υπολογιστή που είναι πλέον πολύ σημαντικός. Μ' άρεσε περισσότερο στο να εκφράζουμε τη γνώμη μας για τους πίνακες και για το θέμα το οποίο συζητήσαμε. Την επόμενη φορά θα μπορούσαμε κάλλιστα να γράψουμε την έκθεση στον υπολογιστή.
- Μου άρεσε πολύ αυτός ο τρόπος διδασκαλίας. Να έρχεσαι στο κομπιούτερ, να βλέπεις διάφορες εικόνες, να συνεργάζεσαι με τους συμμαθητές σου και θα ήθελα έτσι να είναι τα μαθήματα.
- Μου φάνηκε πολύ ωραίο. Θα ήθελα να κάνω μάθημα πάντα στους υπολογιστές, γιατί μαθαίνουμε καινούργια πράγματα και το τι γίνεται σήμερα στον κόσμο.
- Δεν δυσκολεύτηκα καθόλου στην κατανόηση του μαθήματος. Δε λέω όμως ότι ο άλλος τρόπος δε με βοηθά.
- Είναι καλύτερα τώρα, γιατί το μάθημα δεν είναι μονότονο και βαρετό.

ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. AKKER, J., P. KEURSTEN & T. PLOMP. 1992.
The integration of computer use in education. *International Journal of Educational Research* 17:65-76.
2. ΒΑΚΑΛΟΥΔΗ, Α. 2000
3. Ιστορία, τέχνη και νέα τεχνολογία στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, *Εκπαιδευτική Κοινότητα* 54:21-25, Μάιος-Ιούνιος 2000.
4. ΓΚΟΤΟΒΟΣ, Α., 2000
5. Η διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Δείκτες συνέχειας και μεταβολής (www.komvos.edu.gr/periodiko/articles/gotovos/).
6. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Α. 2000
7. Η εκπαιδευτική αξιοποίηση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: πώς, πότε και γιατί (www.komvos.edu.gr/periodiko/thematikes/).
8. HALLIDAY, M.A.K. 1978.
Language as a Social Semiotic. The Social Interpretation of Language and Meaning. Λονδίνο, Νέα Υόρκη, Μελβούρνη: Edward Arnold.
9. HALLIDAY, M.A.K., A. McINTOSH & P. STREVENS. 1964.
The Linguistic Sciences and Language Teaching. Λονδίνο: Longman.
10. HYMES, D. 1972.
11. On communicative competence. Στο *Sociolinguistics*, επιμ. J. B. Prides & J. Holmes. Λονδίνο: Penguin.
12. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ, Δ. 1998.

13. Περιθώρια δημιουργικής αξιοποίησης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη διδασκαλία του γραπτού λόγου: έρευνα σε μαθητές Α΄ Γυμνασίου. Διδακτορική Διατριβή, Τομέας Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ.
14. ΚΥΝΗΓΟΣ, Χρ. 1995.
15. Η ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί: η υπολογιστική τεχνολογία ως εργαλείο έκφρασης και διερεύνησης στη γενική παιδεία. Στο *Ελληνική εκπαίδευση: προοπτικές ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού*, επιμ. Α. Καζαμιάς & Μ. Κασσωτάκης, 396-416. Αθήνα: Σείριος.
16. LEGRAND-GELBER, R. 1980.
L' acquisition de la langue maternelle. Στο *Linguistique*, επιμ. Fr. Francois. Παρίσι: PUF.
17. ΜΑΚΡΑΚΗΣ, Β., & Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ-ΠΟΛΥΔΩΡΙΔΗ. 1995.
18. *Υπολογιστές στην εκπαίδευση: μια κριτική επισκόπηση στον διεθνή χώρο και στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών.
19. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ-ΠΟΛΥΔΩΡΙΔΗ, Γ. 1991
20. Οι εκπαιδευτικές και κοινωνικές διαστάσεις της χρήσης των νέων τεχνολογιών στο σχολείο, *Σύγχρονα θέματα* 46-47:77-933
21. ΜΠΙΚΟΣ, Κ. 1989.
Η εισαγωγή των ηλεκτρονικών υπολογιστών στο σχολείο ως πρόβλημα αναλυτικού προγράμματος. Στο *Πρακτικά Γ΄ διεθνούς παιδαγωγικού συνεδρίου Ορθόδοξης Ακαδημίας Κρήτης*, 311-319. Αθήνα: Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος.
22. ΤΟΥΡΑΤΖΙΔΗΣ, Λ., Φ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ & Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ. 1994.
23. Διδασκαλία της μητρικής γλώσσας με τη βοήθεια Η/Υ: ένα πείραμα στα μονοθέσια σχολεία του Αιγαίου. Στο *Πρακτικά 2ου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Πληροφορικής*, 125-131. Αθήνα: Εκπαιδευτήρια Δούκα.
24. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ, Α. 2000
25. Η στροφή προς την επικοινωνιακή προσέγγιση για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση(www.komvos.edu.gr/periodiko/articles/charalabopoulos/).